

BOERDERIJENROUTE

Schalkhaar

Linde

Linde behoort als buurschap tot de Gooijermarke. Ten noordoosten van Linde lag een uitgestrekt heidegebied, het Linderveld genaamd, dat reikte tot aan Okkenbroek. Ten westen en ten zuidwesten lagen daarentegen drassige marsgronden: de Baarlermars en Baarlerhoek. Omstreeks 1560 vestigden zich op de onvruchtbare gronden in Linde veel keuterboeren. Op de velden in Linde lag het landoppervlak zo los dat het ging stuiven en het aanwezige bouwland overdekte. Om deze zandverstuivingen tegen te gaan, werden er in de periode 1794 – 1814 veel berken, dennen en populieren aangeplant. Op deze manier ontstond onder andere het Zandbelterbos. In 1846 werd de Zandbeltermolen gebouwd; met de aanleg van het Overijssels Kanaal leidde dit tot meer levendigheid.

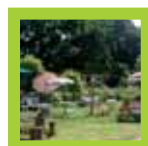
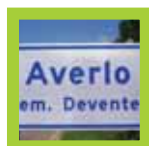
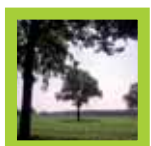
Averlo

Averlo scheidde zich tussen 1533 en 1619 af van de marke Borgel en werd een zelfstandige marke. Averlo is in de loop van de eeuwen nauwelijks veranderd, de kronkelige wegen geven de oude karrensporen aan, die destijds om de enken van boerderij

naar boerderij liepen. Door versnippering van de landbouwgronden zijn veel boerderijen gesplitst en ontstonden er erven met de namen Groot en Klein. Na vele eeuwen zelfstandigheid werd de marke Averlo in 1848 ontbonden.

Frieswijk

In het begin van de 14de eeuw werd al gesproken over de buurschap Frieswijk. In 1558 wordt voor het eerst gesproken van een havezate in Frieswijk. Hiermee werd de basis gelegd voor Huis Frieswijk. Rond het jaar 600 legde paus Gregorius de grondslag voor de bedevaart naar “De Heilige Boom van Frieswijk” met het beeld van de heilige Maria. Ruim 1000 jaar bleef Frieswijk een belangrijk bedevaartsoord. Het is echter de vraag of de heilige boom werkelijk in Frieswijk gestaan heeft, waarschijnlijk stond deze op de grens van de gemeenten Wijhe en Raalte. In 1922 werd op erve De Tempel een 14de eeuws eikenhouten Mariabeeldje gevonden. Waarschijnlijk werd dit beeldje gebruikt tijdens de Reformatie toen op deze boerderij katholieke erediensten werden gehouden. In 1954 kreeg het beeldje een plaats achterin de kerk van Schalkhaar.

1 GROOT BAARLE
Spanjaardsdijk 52, Schalkhaar
Erve, oudste vermelding 1399

De Baarlerkamp ligt ten zuiden van de Spanjaardsdijk en maakt deel uit van de Baarlerhoek, die zich uitstrekt van de Ganzeboom tot aan de Schooldijk in Linde. In 1399 wordt al melding gemaakt van de nederzettingen op de Baarlerkamp: Groten Baerle (Groot Baarle) en Lutticke Baerle (Klein Baarle), Spanjaardsdijk 60. Zij liggen in een deklandschap en zijn gebouwd aan de rand van een kleine dekzandrug, waar meestal twee boerderijen staan. De rug zelf, ook wel enk genoemd, wordt voor een groot deel gebruikt als bouwland.

2 ERVE SCHREUR
Oerdijk 91, Schalkhaar
Katerstede, oudste
vermelding 1828

Karakteristieke katerstede gelegen aan de leigraven in buurschap Linde. Deze boerderij komt voor op de kadastrale minuut van 1828. Het interieur is grotendeels in authentieke staat. Het heeft een L-vormige plattegrond. Aan de oostzijde werd later tegen het oude hallenhuis een keuken aangebouwd, volgens overlevering is dit gebeurd door de aannemer die de kerk in Lettele heeft gebouwd. Aan de buitenzijde is goed te zien dat de boerderij zowel aan

de voor- als achterzijde werd verlengd waarschijnlijk in de 19de eeuw.

3 ADDNOR
Oerdijk 93, Schalkhaar
Keuterboerderij, 1934 oudste
vermelding 1851

De naam ADDNOR staat voor Algeheel Door De Natuur OmRingd. Deze boerderij werd in 1934 in de buurschap Linde gebouwd door de familie Koldewijn als vervanging van de oude boerderij die hier eerder stond. Vanuit de daagse keuken hadden de bewoners uitzicht over de Oerdijk, richting Lettele. In 2010 is de woning verbouwd, hierbij zijn de authentieke details bewaard gebleven. De oorspronkelijke bijgebouwen zijn nog aanwezig en in 2011 is de voormalige hoogstamboomgaard weer in ere hersteld door nieuwe aanplant. De tweede generatie uit deze familie Koldewijn woonde vanaf 1966 in de schuur achter de woning. In 1980 verhuisde zij naar ADDNOR.

4 ZANDBELT
Zandbelterweg 1, Schalkhaar
Dwarshuisboerderij, oudste
vermelding 1601

De boerderijnaam is ontleent aan de zandbelten die in deze omgeving zijn ontstaan door zandverstuivingen. In Oost-Ne-

derland was het gebruikelijk dat de boerderijnaam werd gebruikt als familienaam. De bewoners op deze boerderij werden Zandbelt genoemd. Zolang de boerderij van vader op zoon overging, leek dat op een erfelijke geslachtsnaam. Maar de familienaam veranderde als men verhuisde, bijvoorbeeld om in te trouwen op een andere boerderij. Ook deze boerderij staat in Linde.

5 DE TEMPEL
Kanaaldijk West 31, Schalkhaar
Dwarshuisboerderij, oudste
vermelding 1570

Deze boerderij in de buurschap Averlo is een rijksmonument en deed tijdens de reformatie dienst als schuilkerk, waarin rooms-katholieke erediensten werden gehouden voor de gelovigen uit de omgeving. In De Tempel werd in 1922 het eerder genoemde Mariabeeld gevonden: O.L. Vrouwe van Friesland. De naam De Tempel heeft niets te maken met het feit dat deze boerderij heeft gediend als schuilkerk, maar is waarschijnlijk afgeleid van timp, een spits toelopend stuk land.

6 DE LANDWEER OF DE KAPPE
Kappertsteeg 1, Schalkhaar
Dwarshuisboerderij, oudste
vermelding 1570

Warner Johansen was in 1570 eigenaar van Die Lantweert. In een verslag van een vergadering van de marke Averlo wordt in 1634 gesproken over Kappert in plaats van De Landweer. Een steen in de voorgevel met het opschrift J.M. - J.H.K 1861 herinnert aan Jan Meijer en Johanna Kappert, destijds de bewoners van De Landweer. Bij de verbouwing van het achterhuis is een gevelsteen met het jaartal 1911 aangebracht.

7 IWLAND OF NIEUWLAND
Iwlandsweg 4, Schalkhaar
Wederopbouwboerderij, 1953
oudste vermelding 1520

Deze erve, die in oude geschriften voorkomt onder de namen Nulande, Neulandt, Nieulandt, Nieuwland en Nijland, werd al in 1520 vermeld in het Schattingregister van Salland. Deze boerderij valt onder buurschap Averlo. De weg langs de boerderij kreeg de naam Iwlandsweg. Iw kan zijn afgeleid van iwe, een soort naaldboom. Of men heeft bij de naamgeving gedacht dat iwe in de loop der tijd is vervormd naar nieuw. Iwland werd tijdens de bevrijding ook vernield, maar werd in 1953 herbouwd.

8 AVERGOOR OF OVERGOOR
Avergoorsedijk 7, Schalkhaar
Stijltype wederopbouwboerderij,
bouwjaar 1953 oudste
vermelding 1570

Alhoewel de boerderij is gebouwd in de stijl van een wederopbouwboerderij is Avergoor géén wederopbouwboerderij, al zouden de typische bouw en de rode dakpannen dit vermoeden. De boerderij is niet verwoest in de oorlog, maar door onzorgvuldig handelen van een knecht, die een pas gevulde benzineaansteker op de deel ontstak, brandde op 20 juni 1953 de boerderij af. Een jaar later werd deze herbouwd. Aver betekent Over. Letterlijk vertaald is Avergoor: Over de goor. Een goor is een laaggelegen, moerasig land. Averlo betekent: Over het loo (over/achter het bos).

9 SCHOOL VAN FRIESWIJK
Avergoorsedijk 2, Schalkhaar
School, bouwjaar 1913

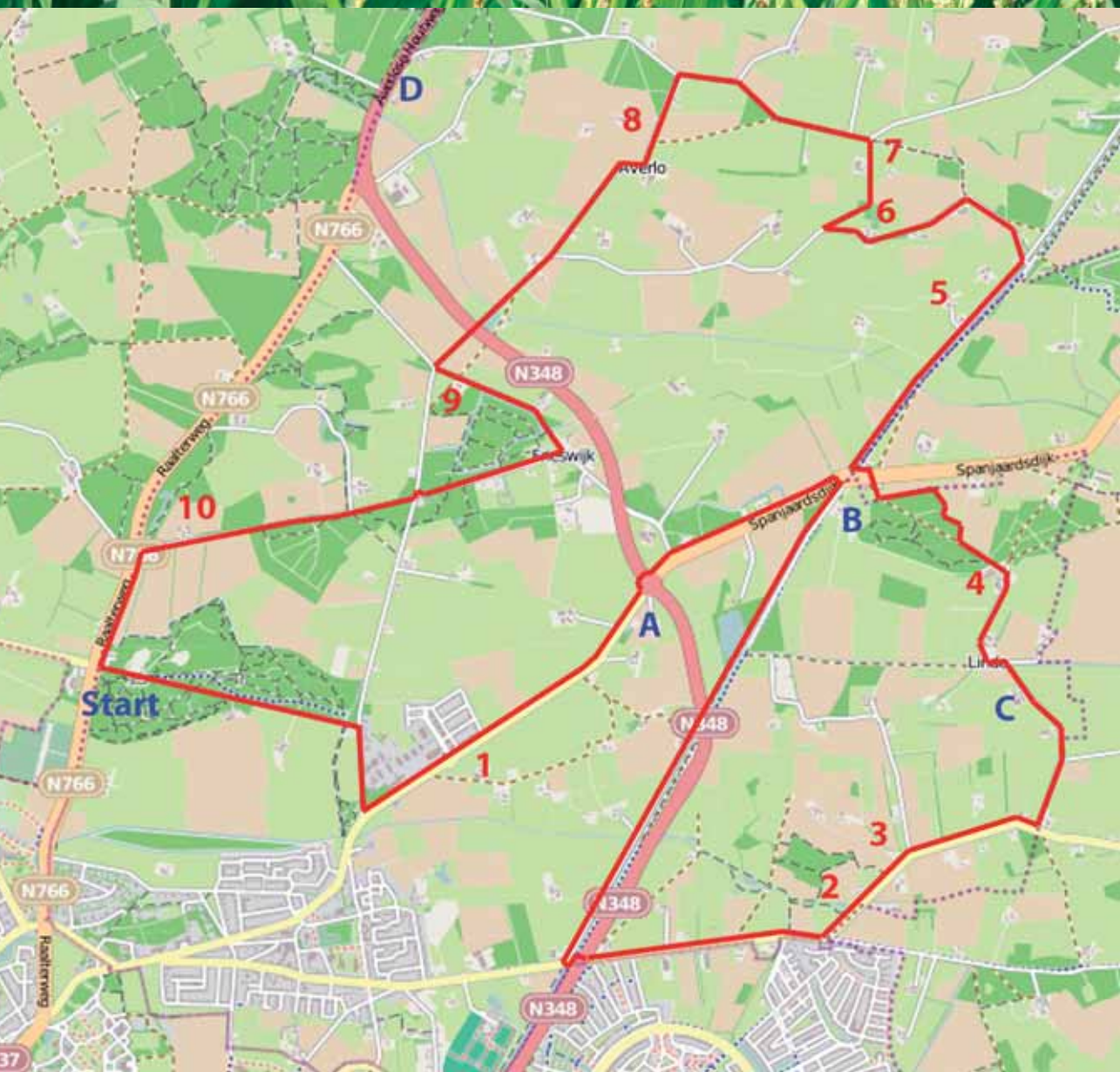
Deze school is tot 1979 in gebruik geweest als lagere school voor de kinderen uit de buurt. Daarna werd het een opslagplaats voor kaas. Nu is het een gemeentelijk monument en is het ondergebracht in een stichting. Er worden activiteiten georganiseerd zoals concerten, exposities, workshops en er is een beeldentuin. De opbrengsten worden gebuikt voor de onderhoudskosten. Het terrein is open voor publiek.

10 DE WILGERIJ
Waterdijk 1, Schalkhaar
Katerstede, oudste
vermelding 1570

Deze boerderij staat in de buurschap Frieswijk. De boerderij werd voor het eerst vermeld in 1795 en werd bewoond door de hovenier van het landgoed Frieswijk. De gebouwen die behoren tot landgoed Frieswijk zijn herkenbaar aan de kleuren van de luiken: groen-wit-blauw. De witte panelen van de donkergroene luiken zijn gedecoreerd met een blauwe zandloper. De Waterdijk was onderdeel van een landweer waarbinnen de bewoners zich met hun goederen en levende have in tijden van gevaar kon terugtrekken. Ook in vredes-tijd was er een nuttige functie. Dan diende deze om gebieden af te bakenen en om het vee te beschermen tegen roofdieren.

Routebeschrijving

Fietstocht Schalkhaar (21,5 km)

(Linde, Averlo en Frieswijk)

Startpunt Parkeerplaats Wechelerweg in 't bos t.o. Crematorium (Raalterweg 29 Schalkhaar)

Vanaf parkeerplaats **RA** Wechelerweg
Fietspad op door het Wechelveld
Aan het eind **RA** Frieswijkerweg
Aan het eind **LA** de Spanjaardsdijk
Vervolg de Spanjaardsdijk ri. Lettele nr.52 (1),
2e rotonde **RD** Spanjaardsdijk (A)
Vervolg de Spanjaardsdijk tot Zandbelterbrug
Over de brug meteen **RA** Kanaaldijk Oost nr.24 (B)
Volg het fietspad, voor de Cröddenbrug **LA**
RD weg over (verkeerslichten) Oerdijk
Fietspad langs Oerdijk nr.91 (2) en nr.93 (3)
LA de Schooldijk
Links aanh. thv de Koerkampsweg nr.3 (C)
Over de Soestwetering **LA** Zandbelterweg nr.1 (4)
Na 500 mrt. bij Krusing zandwegen **LA**
Eind **LA** Spanjaardsdijk
Over de Zandbelterbrug (Links voor de brug (B))
RA Kanaaldijk West nr.31 (5)
Bij Steerneburg **LA** Zwijnenbergerweg
LA Kappertsteeg nr.1 (6)
Eind van de weg **RA** Iwlandsweg nr.4 (7)
Eind **LA** Zwijnenbergerweg volg deze
LA Avergoorsedijk nr.7 (8)

Over de N348 (Weg door Zuid Salland)
LA Koeweg nr. 2 (9)
Gaet over in Biesterveldsweg
RA Waterdijk
Frieswijkerweg over **RD** Waterdijk nr.1 (10)
RD tot aan Raalterweg
Op de Raalterweg **LA** tot Wechelerweg
LA terug naar start parkeerplaats

- (A) De Oorsprong, Spanjaardsdijk 68 , Schalkhaar
- (B) Theeschenerij de theepot, Kanaaldijk Oost 24, Schalkhaar
- (C) Balkenbroek, Schooldijk 3, Schalkhaar
- (D) Speeltuin/Restaurant NuNu, Raalterweg 22, Schalkhaar

